

Csonka Péter – Szabó Marcell¹

Az Európai Unió (továbbiakban: EU) 2018-ban fogadta el a felülvizsgált energiahatékonysági irányelvet, amely a negyedik energiacsomag részeként alapját képezi egy környezettudatos, innovatív energiaunió koncepció megvalósításának.² Az energiahatékonyság témaköre rendkívül tág, ez a bejegyzés kifejezetten az épületek energiahatékonyságával foglalkozik, amely kulcsszerepet játszik mind a környezetvédelmi törekvések, mind pedig az energiabiztonság elérésében.

1. Az épületek energiahatékonysága

Az épületek energiahatékonyságának kérdésköre rendkívül fontos és megkerülhetetlen, hiszen az energiafelhasználás döntő hányadát (40%) ez teszi ki, valamint jelentős a CO₂ kibocsátásuk is (35%). A fő problémát az jelenti, hogy az Európai Unió épületeinek 75%-a energiafelhasználást tekintve nem hatékony, ami nem meglepő, ha azt nézzük, hogy a létesítmények 35%-a több mint 50 éve épült, amikor a mai elvárásokhoz képest minimális feltételeknek kellett megfelelni az építkezés engedélyeztetéséhez. A régi, elavult és nem energiahatékony épületek renoválása elengedhetetlenné vált, azonban évente csupán az épületek 0,4–1,2% -ának felújítása történik.

A fentebb vázolt probléma orvosolására alkotta meg az Európai Unió az Épületek Energhatékonyaságáról szoló 2010/31/EU irányelvet.³ E jogi aktus egy szektorspecifikus uniós jogforrás, amelyet a 2012-es Energhatékonyasági irányelv módosított. E jogforrások elfogadása is mutatja az EU azon felismerését, hogy a meglévő épületállomány rendelkezik messze a legnagyobb energiamegtakarítási potenciállal, ezért ezen utóbbi jogforrás célja, hogy növelje az épületek felújítási arányát.⁴ Továbbá az épületeknek nagy jelentősége van az üvegházhatású gázok kibocsátása csökkentése kapcsán kitűzött azon célkitűzés elérésében, amely szerint 2050-re 1990-hez képest 80–95 %-kal csökkenteni szükséges a kibocsátást.⁵

* DOI 10.21867/KjK/2021.1.5.

¹ Csonka Péter, hallgató, DE GTK; Szabó Marcell, joghallgató, DE ÁJK

² A tanulmány megjelenését az EFOP-3.6.1-16-2016-00022 Debrecen Venture Catapult Program című pályázat tette lehetővé.

³ Az Európai Parlament és a Tanács 2010/31/EU irányelve (2010. május 19.) az épületek energiahatékonyságáról

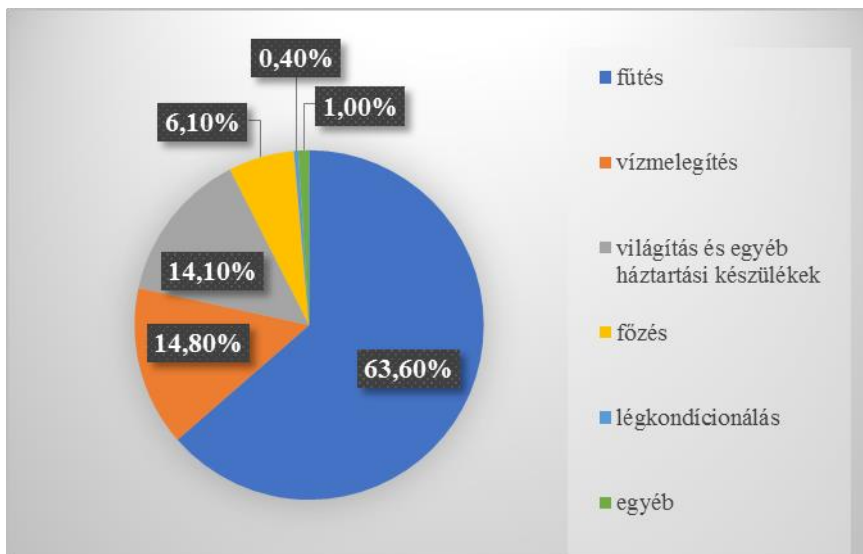
⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2012/27/EU irányelve (2012. október 25.) az energiahatékonyságról, a 2009/125/EK és a 2010/30/EU irányelv módosításáról, valamint a 2004/8/EK és a 2006/32/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről

⁵ <https://www.hugbc.hu/hirek/a-nulla-karbonkibocsatasu-epuletek-az-eu-egyik-legfontosabb-klimastrategiai-eleme/3841> (letöltés dátuma: 2020. augusztus 18.)

Az épületek energiahatékonysága szempontjából rendkívül fontos lépés a negyedik energiacsomag részeként elfogadott 2018/844/EU irányelv, amely megalkotásával az Európai Unió törekszik az Energiaunió alapvető pilléreinek megszilárdítására. A tagállamok 2010. március 10-ig kaptak időt, hogy nemzeti jogrendszerükbe átültessék a kötelezettségek teljesítéséhez szükséges rendelkezéseket. Az irányelv egyik fő célkitűzése, hogy az Európai Unió 2050-re elérje a teljes karbonsemlegességet, amelynek fontos eszközt jelent az épületek energiahatékonyságának növelése. Az irányelv a tagállamok kötelezettségévé teszi annak előírását, hogy 2020. december 31-től csak olyan épület építése váljon lehetségessé, amely közel nulla energiaigényű, valamint az állami tulajdonban lévő épületek 3%-át tegyék energiahatékonnyá.⁶

1. ábra

A háztartások energiafogyasztásának megoszlása annak célja szerint (EU átlag, 2018)

Forrás: a szerzők saját szerkesztése

Véleményünk szerint az energiahatékonyság eléréséhez a legfontosabb szereplők a háztartási fogyasztók, hiszen a környezetvédelmi célkitűzések eléréséhez szükség van arra, hogy a magánszemélyek kontrollálni és befolyásolni tudják fogyasztásaikat, így tudatos szereplőkké váljanak. Ebben segít szintén a negyedik energiacsomag részeként elfogadott a villamos energia belső piacára vonatkozó irányelv is. A statisztikák azt mutatják, hogy 2018-ban

⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/944 irányelve (2019.június 5.) a villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 2012/27/EU irányelv módosításáról

a háztartások az energiafogyasztásuk döntő részét, csaknem azok 78,4%-át fűtésre használták fel (ebből 18,4% vízmelegítés). Érdekes kérdéseket vet fel, hogy a fűtésre felhasznált energia milyen energiahordozókból tevődik össze. Az energiamix megválasztása tagállami hatáskör (ezért tagállamonként eltér az energiakosár összetétele), azonban az Európai Unió bizonyos kötelezettségek előírásával (pl.: 2020-ra a megújuló energiaforrásoknak a teljes energiafelhasználáson belül 20%-ot kell elérnie) befolyásolni tudja az energiahordozók választását. A statisztikákból látszik, hogy a földgáz mellett a megújuló energiaforrások jelennek meg a legnagyobb arányban, amely köszönhető az EU környezetvédelem területén kitűzött célkitűzéseinek is.

2. Okos mérők

Az energiahatékonyság megvalósításában nagy szerepe van az innovatív megoldásoknak, mint például az okos mérőeszközöknek. Ahogy *Fodor László Nekünk nyolc? – Hogyan állunk az okos méréssel?* című korábbi tanulmányában írja,⁷ az okos mérés bevezetésének több ágazatban, de különösen a villamosenergia-szolgáltatás terén van ma aktualitása. Az EU-ban ezek az eszközök főleg a villamosenergia-fogyasztás csökkentését szolgálják. Az okos mérők legnagyobb pozitívuma, hogy egyszerre biztosítanak előnyöket a fogyasztóknak és a szolgáltatóknak is. A *fogyasztó* folyamatosan nyomon tudja követni energiafelhasználását, ezáltal sokkal tudatosabban tud takarékoskodni, valamint akár távolról – smart eszközök segítségével – is tudja vezérelni az eszközeit. Ezáltal a feleslegesen elhasznált energia csökkenthető, így például nem okoz problémát az sem, ha felkapcsolva maradt a lakásban a lámpa, mivel távolról az energiaellátás megszüntethető. Szolgáltatói oldalról is számos pozitívum megragadható. Például amennyiben a fogyasztó túl nagy tartozást halmoz fel, a szolgáltatás nyújtása – felszólítást követően, a hatályos jogszabályi rendelkezéseket betartva – megszüntethető, továbbá ezen smart eszköz lehetőséget teremt arra, hogy az üzemzavarok könnyen észlelhetőek legyenek, ezzel felgyorsítva a probléma elhárítását. Az okos mérők használata nem kötelező az EU-ban, de a tagállamok ösztönzik azok alkalmazását.⁸

Az okos mérők kapcsán készített statisztikák alapján az alábbiakat lehet megállapítani. Ezen eszközök az Európai Uniót tekintve Olaszországban jelentek meg először, ahol a teljes átállást a 2000-es évek elején kezdték el, és 2005-re fejezték be. Az elsődleges cél az olyan bűncselekmények felszámolása vagy hatékony felderítése volt, mint az áramlopás, azonban a törekvések közé tartozott az Európai Unió által kitűzött környezetvédelmi elvárások megvalósítása is. Ezen utóbbi célkitűzés nagymértékben teljesült, hiszen évi

⁷ Fodor László (2016): *Nekünk nyolc? - Hogy állunk az okos méréssel?* KÖZJAVAK, II. évfolyam, 2016/1. szám, 35-41.

⁸ https://hvg.hu/tudomany/20160516_okosmero_okos_fogyasztasmero_vizora_villanyora_5g (letöltés dátuma: 2020. augusztus 18.)

30.000 tonnával csökkent az ország szén-dioxid kibocsátása. A korai átállás egyetlen hátránya, hogy mára elavulttá vált a rendszer, és valószínű, hogy újabb innovációval és költségbefektetéssel jobb számokat is el tudnának érni. Olaszországon kívül a skandináv országok is az élen járnak az okos mérők telepítésében. Dániában és Finnországban például a szolgáltatók már óránként képesek az okos mérőeszközök távoli leolvasására. Ezen országokon kívül az Európai Unióban Hollandia, Ausztria, Franciaország és Spanyolország is megvalósította a bevezetésüket. A folyamat Magyarországon is megindult, a Nemzeti Energia- és Klímatervben szerepel, hogy jelentősen növelni kell az okos mérőeszközök számát, valamint előírásra került, hogy a villamosenergia szektorban minimum egymillió ilyen eszközt kell telepíteni, a hagyományos mérők használati idejének lejártakor pedig már csak okos mérőt lehet alkalmazni.⁹

3. Tisztánlátás a háztartási gépekkel kapcsolatban

Az épületek hatékonyságának minél magasabb szintű megvalósításán kívül, másik fontos terület a háztartási, villamosenergiával működő gépek hatékonyságának növelése. A legtöbb energiát a háztartási nagygépek, a világítás és a vízmelegítés (ezen utóbbi nem csak villamosenergiával működik) fogyasztják. Az Európai Unió is felismerte, hogy ezen terület megreformálása nélkül nem érhető el nagy változás. A hagyományos izzószálas égők kivezetéséről már 2009-ben megszületett a vonatkozó Európai Uniói rendelet, amely alapján nem lehet gyártásukat folytatni, valamint 2020 után a raktáron lévő darabokat sem lehet tovább forgalmazni.

A klasszikus háztartási nagygépek (hűtők, mosogatógépek, mosógépek, elektronikus kijelzők – ideértve a televíziókat is – és a már korábban említett lámpák) esetében mindenki által jól ismert azok betűvel ellátott energiahatékonysági tanúsítása. Ilyen címke esetén a háztartási nagygépekkel költséget spórolhatunk (pl.: az Otthon Melege Program pályázataiban a támogatható gépnek legalább A+ kategóriájúnak kellett lennie, és az elnyerhető támogatás összege is a kategóriák szerint nőtt), valamint a környezetvédelmi célkitűzések eléréséhez is hozzájárulhatunk. A besorolási kategóriák azonban a jövő évtől változni fognak az EU-ban. A korábban megszokott + jelek az A kategória után eltűnnek és csak az A-tól G-ig terjedő besorolás marad. A jogalkotó kimondott célja ezzel az, hogy segítse a vásárlók objektívebb tájékozódását. A problémát ugyanis az jelentette, hogy valójában pár éve csak A-betűvel kezdődő termék kapható és így azt hiheti a fogyasztó, hogy kiemelkedő (tanúsított) terméket vesz, azonban a többszörös + jelek elterjedt használata miatt ez az információ téves. Az kérdéses lesz, a korábbi

⁹ https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/hu_final_necp_main_hu.pdf (letöltés dátuma: 2020. augusztus 18.)

besorolásokat – például az előbb említett pályázat esetén is – hogyan sorolják át az új rendszerben.¹⁰

Véleményünk szerint tehát az épületek hatékonyságának elérésén kívül a háztartási nagygépek hatékonyságának növelése is cél kellene, hogy legyen. Ezen utóbbi elérésében nagy segítség a címke használata, amelynek az Európai Unió által történő megreformálása mindenképpen eredményesnek tekinthető. Továbbá álláspontunk szerint a fogyasztók ösztönzésének fontos eszközei lehetnek – az okos, innovatív eszközökön túl – a környezetkímélő eszközöket kínáló pályázatok, hiszen ahhoz, hogy valaki eredményesen szerepeljen azokon, meg kell felelnie az ott előírt, „olykor szigorúbb”, környezettudatosságot megkövetelő feltételeknek.

Források jegyzéke:

- Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/944 irányelve (2019.június 5.) a villamos energia belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 2012/27/EU irányelv módosításáról
- Az Európai Parlament és a Tanács 2010/31/EU irányelve (2010. május 19.) az épületek energiahatékonyságáról
- Az Európai Parlament és a Tanács 2012/27/EU irányelve (2012. október 25.) az energiahatékonyságról, a 2009/125/EK és a 2010/30/EU irányelv módosításáról, valamint a 2004/8/EK és a 2006/32/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről
- Fodor László (2016): Nekünk nyolc? - Hogy állunk az okos méréssel? *KÖZJAVAK*, II. évfolyam, 2016/1. szám, 35-41.
- https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/hu_final_necp_main_hu.pdf (letöltés dátuma: 2020. augusztus 18.)
- https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/energy-performance-buildings-directive_en?redir=1 (letöltés dátuma: 2020. augusztus 18.)
- https://hvg.hu/tudomany/20160516_okosmero_okos_fogyasztasmero_vizora_villanyora_5g (letöltés dátuma: 2020. augusztus 18.)
- <https://www.hugbc.hu/hirek/a-nulla-karbonkibocsatasu-epuletek-az-eu-egyik-legfontosabb-klimastrategiai-eleme/3841> (letöltés dátuma: 2020. augusztus 18.)

¹⁰ https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-efficiency/energy-efficient-buildings/energy-performance-buildings-directive_en?redir=1 (letöltés dátuma: 2020. augusztus 18.)